

Meer dan vrouwenvljijt

Als dertienjarig meisje kweekte ze al rupsen. Dertig jaar later bracht ze een rupsenboek uit: wetenschappelijk nauwgezet en artistiek verfijnd geschilderd. Maria Sibylla Merian (1647-1717) werd met haar beestenboek wereldberoemd. Het Rembrandthuis in Amsterdam toont in samenwerking met het Paul Getty Museum in L.A. nu de nijverheid van Maria en haar dochters.

DOOR ELIANE VAN DEN ENDE

Met een gloeiend hete naald doorprikte ze het lijfje van een vlinder en pinde hem vast. Zo kon ze de kleurenpracht van de vleugels goed bestuderen. Wroeging had Merian niet over haar "sadistische" daad, bloedloze bestjes konden toch geen pijn voelen, dacht men in de zeventiende eeuw.

Toch was haar eigengereidheid om "mindere" dieren als rupsen, kevers en torren weer te geven een religieuze ingeving. Vooral in die kleine wezentjes openbaarde God zijn schepping het best. Haar godsdienstige engagement zet er haar zelfs toe aan een zestal jaar met haar "konsten" te stoppen wanneer ze in de strenge labadistengemeenschap in Friesland intreedt. Voor haar man is het zelfs een aanleiding om de echtscheiding aan te vragen. In de nieuwe geloofsgemeenschap, opgericht door de Franse jezuïet Labadie, kregen vooral de meest vooraanstaande leden het hard te verduren. Hun hoogmoed moest gekraakt en dus moest de erkende schilderes in precare omstandigheden wassen en schrobben.

Op Suriname hadden de labadisten een kolonie gesticht en op haar 53ste trekt Merian er met haar jongste dochter naartoe. Het is eigenlijk meer een wetenschap-

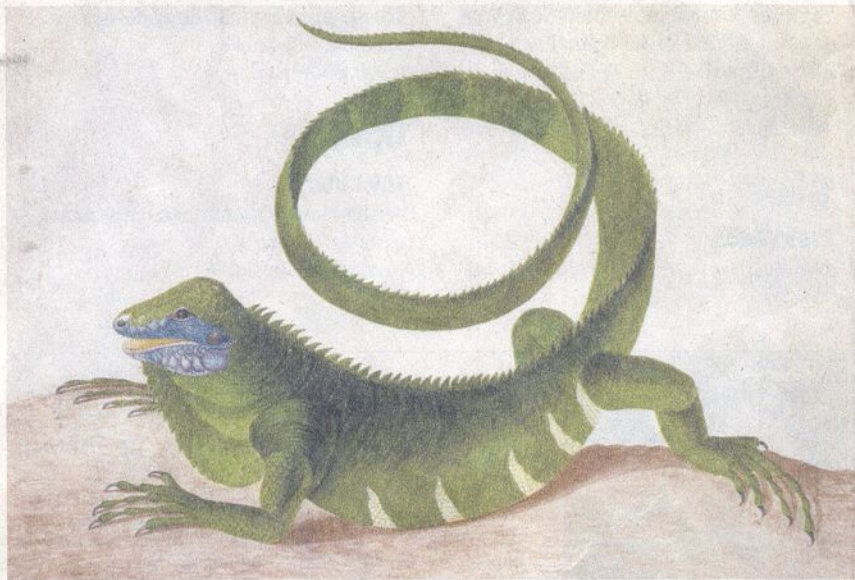

FOTO: RV

■ Op het einde van de zeventiende eeuw werden Maria Sibylla Merian en haar dochters beroemd met hun schitterende prenten van reptielen, amfibieën en insecten.

pelijk experimentele ontdekkingstocht, want ze reizen met koffers en kratten vol materiaal: verfpigmenten, maar ook glazen bollen om beesten te kooien. Op de tentoonstelling staat zo'n pad op sterk water. De jongste dochter Dorothea specialiseerde zich in het schilderen van hagedissen en reptielen. Vele van die tekeningen werden nadien gebundeld in de Nederlandse en Latijnse uitgave *Metamorphosis Insectorum Surinamensium*.

De oudste dochter Johanna Helena was in Nederland gebleven om de zaken te beredderen. Want moeder en beide dochters hadden, na hun communeavontuur, in Amsterdam een bedrijfje opgezet. Ze verkochten penselen, zelfgemaakte pigmenten maar ook geprepareerde insecten en beesten op sterk water. De nieuwe rijken van Amsterdam waren verzot op die

'naturalia'. Dochters kopieerden of kleurden de tekeningen van hun moeder. Soms beter zelfs, want de tentoonstelling is zo eerlijk om prenten van Maria Sibylla en dochter Johanna Helena naast mekaar te hangen. De prenten van een abrikozentak (eentje uit de Britse Royal Collection) bewijst dat de dochter veel ruimtelijker en gezwind kan werken. Zelfs in de prachtige catalogus valt het verschil op. De prenten zijn er schitterend weergegeven en dat is niet vanzelfsprekend, want Maria schilderde met dunne laagjes waterverf boven mekaar. Het geeft haar werk iets efe-meer luchtigs.

Maria Sibylla Merian & dochters. *Vrouwenlevens tussen kunst en wetenschap*, tot 18/5, Rembrandthuis, Amsterdam, www.mariasibyllamerian.nl.